

TRISTAN KORECKI

badacz niezależny

**JAMES MINNIS. ŚWIADOMOŚĆ I ZAPIS.
OD WIERSZY-ODDECHÓW DO INSTYKTNOWEGO/
WISCERALNEGO ‘ODŚLANIANIA SIĘ
PRZED NADDATKIEM’**

I

W marcu i kwietniu zeszłego roku otrzymałem od Jamesa Minnisa – poety poznanego przeze mnie na przełomie tysiącleci podczas jego wizyty w Warszawie (towarzyszyłem mu, z garścią – świeżych wówczas pod każdym względem – przekładów jego wierszy podczas wieczoru autorskiego w Domu Literatury; spotkanie owo zagałł śp. Krzysztof Gąsiorowski) – szereg listów (tzw. mejli) z frenetycznymi komunikatami zwiastującymi końcową fazę pracy nad jego nową książką poetycką. Do listów tych dołączał poeta doskonałe wersje tych nowych wierszy – a właściwie, jak sobie tego życzy, jednego długiego poematu, złożonego z 99 segmentów. I chociaż pisze Minnis tak jak zwykle (konsekwencja, z jaką trzyma się pewnego charakterystycznego tylko dla siebie, dopracowywanego dziesięciolecia idiomu, jest z pewnością godna szacunku), to znaczy: intuicyjnie, podświadomie, swoistym szyfrem – to przecież tom ten wybija się na tle wcześniejszej jego poetyckiej spuścizny, a to z dwóch powodów. Pierwszym jest decyzja poety (z pewnością swoiście dramatyczna) przełamania dotychczasowego modusu zapisu, a tym samym – modusu edytorskiego, który w istotnej mierze stanowił o wyjątkowości minnissowskiego przekazu: otóż po raz pierwszy od jego debiutu ukazuje się rzecz pisana wierszem białym w zapisie „tradycyjnym” – linearnym,

a nie „połamany”, falistym (były to, od strony technicznej, zawsze maszynopisy); ta jego charakterystyczna grafika tekstu nie zostaje jednak zarzucona: ma tym razem pokazać się w formie faksymiliów rękopisu, którym poeta (jak ma w zwyczaju) zapisuje swój notatnik. Druga rzecz – to okoliczności czasu i miejsca, rzutujące na koncepcję, treść i ton, czy też klimat poematu. Coraz starszy, 71-letni obecnie poeta szuka dla siebie ustronnego miejsca, z dala od tumultu i zgiełku; miejsca, gdzie mógłby siedzieć godzinami przy ognisku, popalać fajkę i sączyć swój ulubiony napój – a jest nim charakterystyczna rumuńska (choć rodem ponoć ze Słowacji, *via* Węgry) śliwowica, wysokoprocentowa i pędzona tam powszechnie po wsiach przepalanka (widać i słyszać tu etymologiczną i morfologiczną zbieżność) – *pălincă* (palinka), obiekt swoistej fascynacji Minnisa, niewątpliwie także jako zjawisko kulturowe. O palince pisał on do mnie swego czasu, śląc zdjęcia i filmiki ilustrujące jej wyrób po tamtejszych chałupach i stodołach, więcej niż na przykład o poezji. Nie uniknąłem oczywiście podczas wizyty u państwa Minnisów przed dwoma laty obfitego częstowania; teściowie Jamesa mają na gospodarstwie ileś kadzi, w których pędzą ten swoisty (legalny w Rumunii) bimber. Palinka nie jest dla słabych głów; trzeba było towarzystwa przy stole – i kroku towarzystwu – dotrzymywać, więc swoje odchorowałem. Odnosi się w Rumunii wrażenie, że „cały naród sączy swoją palinkę”. Dlaczego akurat tam, na rubieżach cywilizowanej Europy, odnajduje James Minnis swój azyl? Raz, że pociągnął tam za żoną – poznaną w rodzinnych Stanach doktorantką w dziedzinie chemii (mimo różnicy wieku, temperamentów i zainteresowań Miha i James zdają się tworzyć zgraną i potrzebującą się nawzajem parę). Po wtóre – James Minnis opuścił swą amerykańską ojczyznę (pogrzebawszy wcześniej tam swą pierwszą żonę, z którą się był rozwiódł, lecz o której umiarkowanie napisał przesycony bólem wiersz, i zostawiwszy tam dorosłego syna) bez większego żalu. „It’s not that I hate the United States...” – napisał do mnie pewnego razu, gdzieś między wierszami („Nie to, żebym nienawidził Stanów...”); innym znów razem – o tym, jak dobrze pamięta czas, kiedy, żyjąc w Nowym Jorku (na Manhattanie),

nie miał ubezpieczenia i tym samym nie mógł się leczyć, kiedy tego potrzebował.

Ustronie owo znalazł Minnis opodal brzydkiego (choć z ciekawą, saksońsko-madziarską, głównie górniczą historią), przypominającego nieco Ostrawę, miasta Baia Mare, gdzie obecnie mieszka. Wioska ulicówka w marmaroskich górach (kraina Marmarosz nazywa się po rumuńsku Maramureș), w której Minnisowie zakupili posiadłość – niezamieszkały od dłuższego czasu dom z lat sześćdziesiątych wraz z kawałkiem ziemi, na zboczu wzgórza, w otoczeniu pokrytych gęstą zielenią gór – nazywa się Chuizbaia. Teraz w tę posiadłość inwestują, remontują dom, czynią intensywne przygotowania do przeprowadzki – przynajmniej na cieplejsze miesiące roku, chociaż i zimy są tam podobno bajeczne.

Z listu poety do mnie: „Zacząłem pisać w moim notatniku na ganku mojego zacisza w Chuizbaia. [...] wykorzystuję każdą stronę w moim notatniku. W wierszach tych występują pojawiające się raz po raz postacie: pies Maya i jednooki koń Puii (oboje miałeś okazję poznać); mój osobisty duch (albo – być może – anioł stróż), towarzyszący mi od kołyski; pewna, raczej sroga krowa; popijający palinkę sąsiad po drugiej stronie drogi, który buduje miniaturowe drewniane kościółki [chodzi zapewne o cerkiewki – TK] i grzebyki z sosnowego drewna; sporo ptaków; drzewo orzechowe itd. Myślę, że jest to bardzo odmienne od wcześniejszych [moich] utworów, bardziej bezpośrednie i bardziej intymne. Książkę tę spowodowała wizja niedostępnego, znajdującego się wewnątrz mnie wszechświata o jednakowych rozmiarach [cokolwiek to znaczy – TK], przy czym mnie dane jest doświadczać jedynie jego cienia”.

O wierszach tych mówi autor nadto: „Napisałem je szybko – co nie jest złe, tyle że czasem bywa ryzykowne. [...] Staralem się też położyć tekst pisany odręcznie z tym [tj. drukowanym] tekstem; sądzę jednak, że jedno nie musi być ściśle dopasowane do drugiego. Chcę, żeby «bałagan» tekstu odręcznego zachował w sobie uczucie żarliwości i chaosu towarzyszące procesowi pisania”. Koncepcja autora zakłada opublikowanie wersji drukowanej poszczególnych wierszy (czy też segmentów poematu) po stronie lewej, a odpowiadającej im

zawartości notatnika – po stronie prawej. „Forma graficzna zatem, zapis instynktowny [użyte tu słowo *viscerality* oznacza ‘instynktowność’, ‘ekspresywność’, ale i ‘trzewność’] będzie stanowić pierwotny, odręcznie spisany poemat”.

Chociaż z uwagi na dzielące nas z Jamesem dość istotne różnice światopoglądowe czasem bywa niełatwo, to wymieniamy przecież uwagi na różne frapujące nas tematy. Niedawno napomknął on, w jakimś kontekście, o tzw. sztucznej inteligencji, na co zauważyłem, jak potwornych spustoszeń dokonuje gdzieś tam wynalazek i jak realne zagrożenie stanowi dla bytu – na przykład – tłumacza. Na co Minnis odpowiedział jakże wymownie: „Martwi mnie to AI. Ale bardziej martwi mnie to, jak trudno jest znaleźć istotę ludzką potrafiącą czytać i pojmować moją poezję. Zaznam tu pewnej samotności i chociaż lubię być sam, to jest to także trochę złowieszcze uczucie. Być może podobne do stanu niewidzialności”.

Cóż, osamotnienie i „niewidzialność” bywają najwidoczniej dołą poety, zwłaszcza „osobnego”. Mimo to, a może: tym bardziej polecam Państwu przyjrzenie się robocie poetyckiej Jamesa Minnisa, w wybranych przez niego samego fragmentach z najnowszego tomu, zatytułowanego *in the shadow of the internal*:

leaving my desire for	zostawiając moje pragnienie
flesh on the crawling floor of	ciała-mięsa na pełzającej podłodze
the corridor,	korytarza,
climbing stairs, the	pnących się schodach,
weight of everything not	ważkość wszystkiego co
of this world in plastic bags in	nie z tego świata w plastikowych
either hand, everything I've learned	torbach w
	about
love, which	którejkolwiek z rąk, wszystko czego
	nauczyłem się o
amounts to nearly nothing is in	miłości, która
the pockets of a coat that no longer	wynosiomal tyle co nic jest w
keeps me warm	kieszeniach płaszcza, który już mnie
	nie ociepla,

leaving my ~~desire~~
 for
 flesh on the crawling floor
 the
 corridor,
 climbing
 starts
 the weight of everything
 not
 this world
 in
 plastic bags
 either
 hand, everything
 Die.
 learned
 love about
 which
 amount
 nothing

the stranger swims or drowns
in the blood of his imagination,
the color of the fluid floating on the air
is red,
when he is where he wants to
be and where he should be on his day of
death his mortality will
squeeze him between her legs like the
fertile bird that he is,
asleep in his dream, awake in his
sleep, he'll
impregnate the valley with vibrating
hills,
eggs cracking against his vacated
skull,

purging the world of the
song with no meaning,
grasping the multicolored tail of an
aggressive bird with a piercing squawk,
airborne headache with a molting
beak,
kissing its talons and bleeding from
my nose, hollow word
devoured by the
bird, hollow
dog devoured by
the fog, hollow fog devoured
by the
word, if the
flying word hits its target and kills
the speaker, who will cry?
who will eulogize?
who can shove new meaning
down the throat of the dead magpie?

obcy pływa lub tonie
we krwi swej wyobraźni,
barwą unoszącej się w powietrzu cieczy
jest czerwień,
wtedy gdy on jest tam gdzie chce
być i gdzie powinien być w dzień swej
śmierci jego śmiertelność
ściśnie go między jej nogami jak
płodnego ptaka którym on jest,
śpiący w swoim śnie, na jawie w swym
śnie, on
nasaczy dolinę wibrującymi
wzgórzami,
pękają jajka o jego opróżnioną
czaszkę,

oczyszczając świat z
pieśni bez znaczenia,
chwytając wielobarwny ogon
agresywnego ptaka o przeszywającym
skrzeku,
napowietrznego bólu głowy
o liniejącym dziobie,
całującego swe szpony, krwawiącego mi
z nosa, płytkie słowo
pożarte przez
ptaka, płytki
pies pożarty przez
mgłę, płytka mgła pożarta
przez
słowo, jeśli
słowo w locie uderzy w cel zabijając
mówiącego, któż zapłaczę?
kto opiewać będzie?
kto potrafi przepchnąć nowe znaczenie
przez gardło zdechłej sroki?

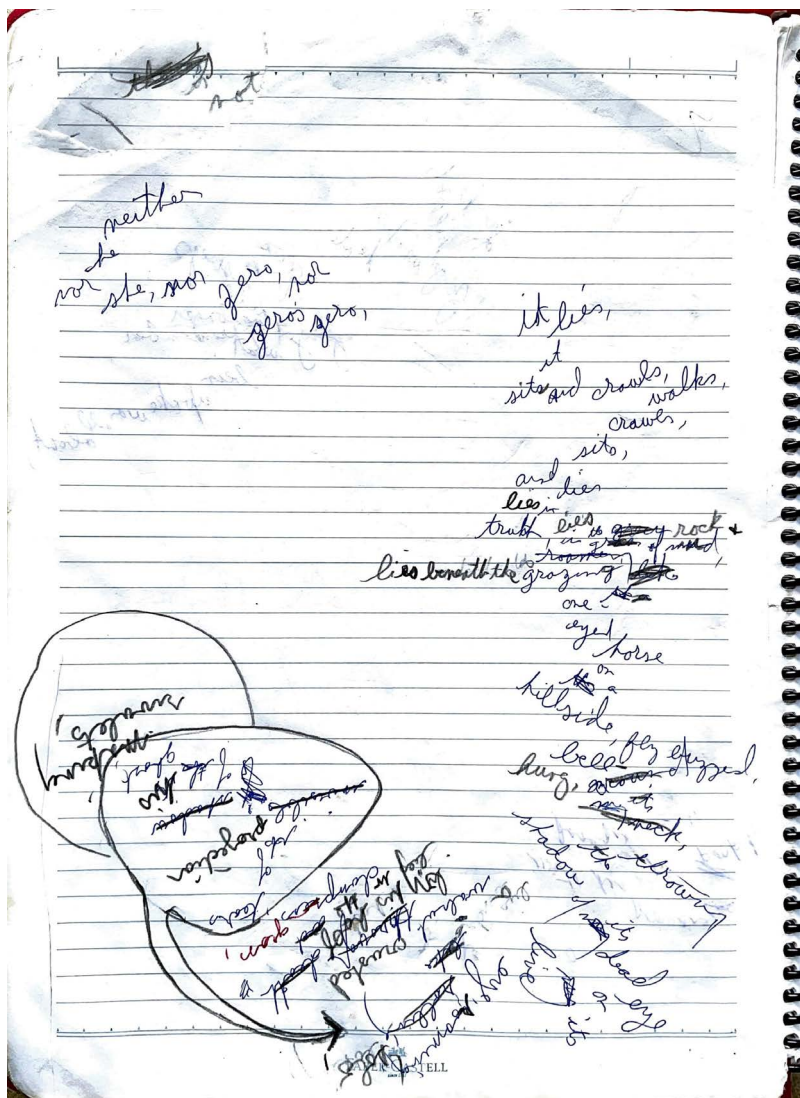
216

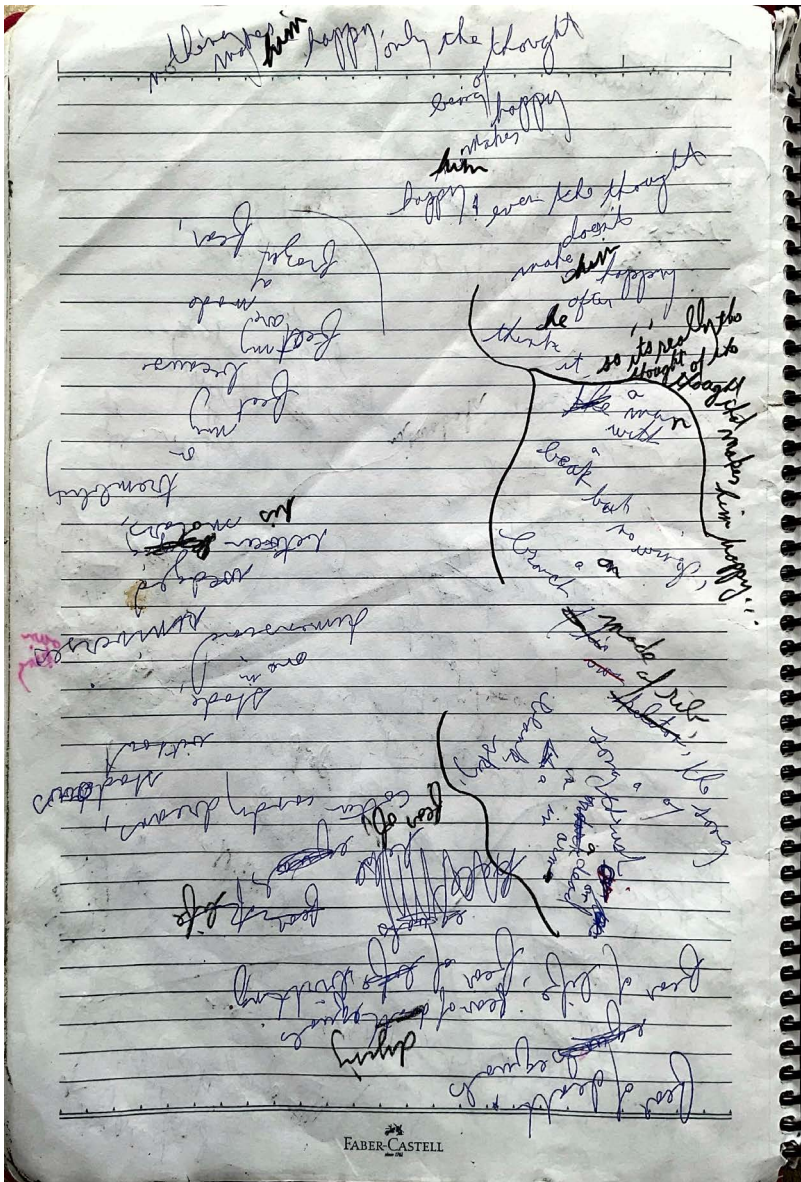
neither he nor she,
 nor zero, nor zero's
 zero,
 it lies, it sits and crawls,
 walks, crawls, sits and
 lies,
 lies in truth,
 lies in the rocks and mud,
 lies beneath the grazing one-eyed horse on
 the hillside, fly-
 buzzed, bell-hung, throwing
 the shadow of his dead eye on his live
 eye, roaming
 solo, tears of the projection of his ghost
 making rivulets, a walnut
 crushed by his hoof
 lies
 in the damp leaves,

the only thing that makes him happy
 is the thought of being happy
 and even the thought of being happy
 doesn't make him happy after he
 thinks it,
 so it's really the thought of the thought
 that
 makes him happy...
 a man with a beak but no wings
 on a branch made of rib,
 the song of a song thrush
 sitting on a dead arm high up in the
 blank sky
 fear of death equals fear of
 life, fear of dying equals fear of

ani on, ani ona,
 ani zero, ani zero
 zera,
 leży, siedzi i się czołga,
 kroczy, pełźnie i
 leży,
 leży (kłamstwami) w prawdzie,
 leży w skałach i błocie,
 leży pod pasącym się jednookim
 koniem na
 zboczu wzgórza, brzęczenie
 much, u szyi dzwonek, rzuca
 cień martwego oka na żywe swe
 oko, włączając się
 w pojedynek, lży wizji jego ducha
 tworzą rzeczutki, włoski orzech
 skruszony jego kopytem
 leży
 w zawilgłych liściach,

jedynym co sprawia że jest szczęśliwy
 jest myśl o byciu szczęśliwym,
 lecz nawet myśl o byciu szczęśliwym
 nie przyczynia mu szczęścia, gdy już ją
 pomyśli,
 zatem tak naprawdę myśl o myśli
 sprawia, że jest szczęśliwy...
 człowiek z dziobem lecz bez skrzydeł
 na gałęzi z zebra,
 pieśń drozda śpiewaka
 siedzącego na martwym ramieniu
 wysoko na pustym niebie,
 lęk przed śmiercią równy jest lękowi
 przed

birthing,
fear of cotton candy dreams,
shadows without shade in one
dimensional universes wedged
between his
molars,
trembling on my feet because
my feet are made of frozen courage,

your square and my circle
sharing a grave in the moist
dirt of the heart,
I know you,
I know you intimately, I've
known you since the eruption, since
the fluid of love first flooded
indifference,
we aren't one, we are less
than one, less
than zero, we're mushrooms of the night,
poisoners of the morning,
bodyless lovers, best friends with each
other's deaths,
the bottle we dwell in is
made of clear glass,
the sand is dream, the dream
is sand, dreaming sand, why not?
reality is, but is
isn't,
we don't need either,

życiem, lęk przed umieraniem jest
równy lękowi przed
rodzeniem,
lęk przed marzeniami z cukrowej waty,
cienie bez odcienia w jedno
wymiarowych wszechświatach
wkliniowanych między jego
trzonowe zęby,
trzesące się na moich stopach,
albowiem
stopy mam z zamrożonej odwagi,

twój kwadrat a moje koło
dzielą mogiłę w wilgotnym
brudzie serca,
znam ciebie,
znam cię intymnie, znam
cię od chwili erupcji, odkąd
fluid miłości pierwszy raz zalał
nieczułość,
nie jesteśmy jednym, jesteśmy mniej
niż jednym, mniej
niż zerem, jesteśmy pieczarkami nocy,
trucicielami poranka,
bezcieleśni kochankowie, najlepsi
przyjaciele swych
wzajemnych śmierci,
butelka którą zamieszkujemy jest
z przezrystego szkła,
piasek jest snem, sen
jest piaskiem, śpiący piasek, czemu nie?
rzeczywistość jest, lecz jest
nie ma,
my też nie potrzebujemy,

your square
my circle sharing a grave
in
dark moist
dust of the heart, I know you, I know you
I know you
since you
eruption, since the
we wait
are
were
lexpton one
less than
zero,
we're
mushrooms
night
morning
bodyless
lovers
best friends
day
FABER

standing in a puddle of dark
liquid infection to get an infectious
reflection,
men pissing their pants,
a mother in shock, her child bleeding
from his
ears, mud brick home blown to bits, the
bits whipped by wind, the
wind expiring from the mouth of
a beast climbing out of a sulfurous well
of genocide...

crawling back into my pink,
sweaty sleep,

sleep devouring the primal mind
from inside out,
hunger of the collective other
tearing holes in the tissue of self,
demon dreams from an inverted bed
eating grey matter by the
mouthful, newborn, unborn,
ill-conceived
visions shredded on canines,
long dripping tongued subconscious,
wolf dreams with cat screams,
red streams
from a bleeding dimension...
a man with a runny nose
and sunken cheeks,
wakes in his cold room next to his
perpetually angry wife whom
he loves from a boat on the sea
of pälincă,

stojąc w kałuży ciemnego
ciekłego zakażenia, by zyskać zakażne
odbicie,
mężczyźni zsikują się w gacie,
matka w szoku, jej dziecku leci krew z
uszu, dom z błotnej cegły rozerwany
na kawałki, te
kawałki smaga wiatr, ten
wiatr wygasa z ust
bestii wypęłzającej z siarczanej studni
ludobójstwa...

wpełza na powrót w mój różowy,
potliwy sen,

sen pożera pierwotny umysł
od środka na zewnątrz,
głód zbiorowego innego
wydziera dziury w tkance jaźni,
demoniczne sny z odwróconego łoża
wyjadają istotę szarą
kęs po kęsie, nowonarodzonymi,
nienarodzonymi, nieprzemyślanymi
wizjami szatkowanymi kłami,
długa podświadomość o kapiącym
języku,
wilcze sny z kocimi krzykami,
czerwonymi strugami
z krwawiącego wymiaru...
człowiek z cieknącym nosem
i zapadniętymi policzkami
budzi się w swym zimnym pokoju
obok swej
wiecznie wścieklej żony, którą
kocha z łódki na morzu palinki,

~~dark~~ dark black
liquid infection
infection's reflection!

mer passing
their mother
stock,

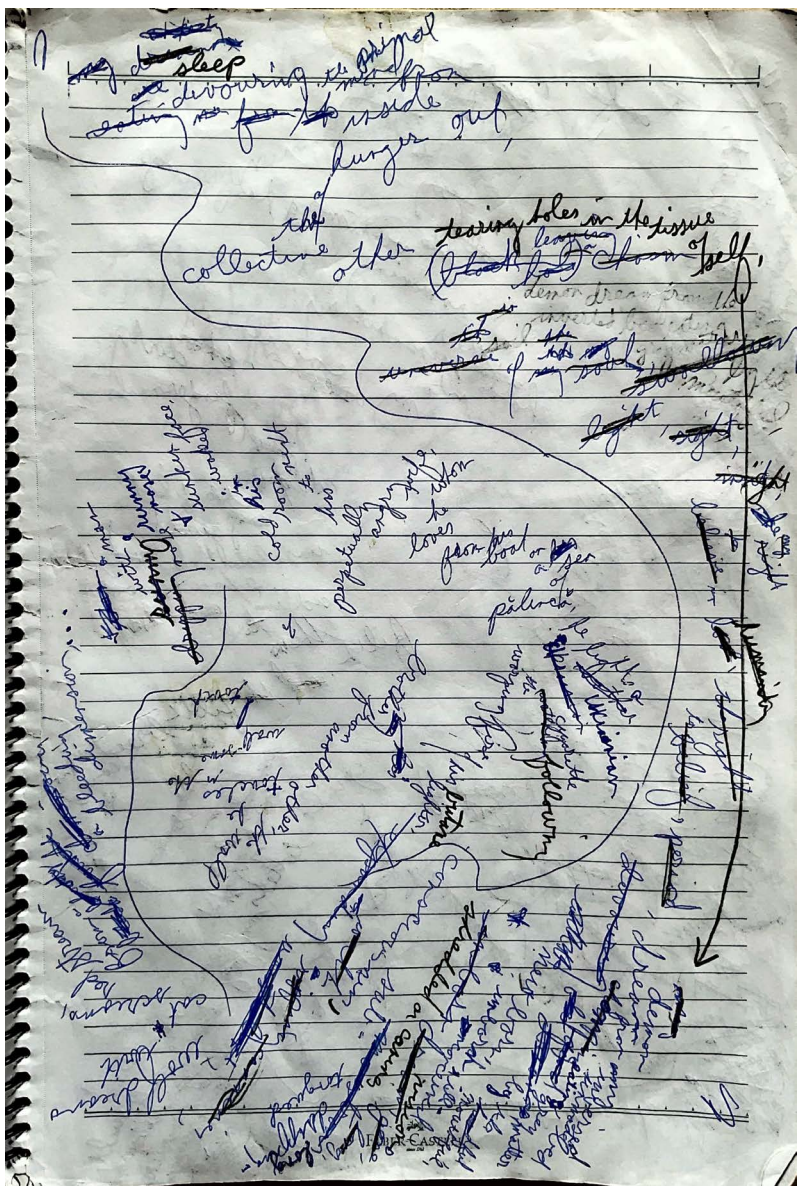
child
bleeding
from his
med ears,
brick the
to home
blown

mouth
hand
dread

FABER-CASTELL

he lights a Ukrainian cigarette	zapala ukraińskiego papierosa idąc za
following the	skręcającym się ogniem swej
warping fire of his butane lighter,	zapalniczki na butan, brat
brother from	skądinąd zgoła, ściana której dotyka jest
another other, the wall he touches is	tą
the	samą, której dotykam ja,
same wall I touch,	

from my hillside, under	z mojego zbocza, pod
the shadow	cieniem
of	tego-co-
the internal, I shouted until	-wewnętrzne, krzychałem aż
my voice broke "passion is life!"	głos mi się załamał „namiętność jest
it echoed "life is passion!"	życiem!"
I heard no words of dissent,	odpowiedziało echo „życie jest
"no" doesn't seem to apply in the	namiętnością!"
shadow	nie usłyszałem słów sprzeciwu,
of	„nie” zdaje się nie mieć zastosowania
the internal,	w cieniu
no "nos," no "things,"	tego-co-
but plenty of "nothing," precious	-wewnętrzne,
nothing, trees twisted in throes of	żadnych „nie”, żadnych „rzeczy”,
passion,	pełno za to „nic”, cennego
black against the pale sky,	nic, drzew poskręcanych w wirach
one bird, alone on a high dead branch,	namiętności,
dark as the	czarnych wobec bladego nieba,
shadow of its own cosmic hole,	jeden ptak, samotny na wysokiej
worshipping nothing,	martwej gałęzi, ciemny jak
or so I believe,	cień własnej swej kosmicznej dziury,
stares down at me, uttering nothing,	wielbiący nic,
suddenly ravens arrive, swirling,	przynajmniej w moim przekonaniu,
squawking everywhere	wpatruje się we mnie, wypowiadając
"life is hunger!"	nic,
"life is hunger!"	nagle przybywają kruki, kłębią się,
	skrzeczą na wszystkie strony

„życie jest głodem!”

„życie jest głodem!”

callouses on his fingertips and on
the palmar side of his meta-
carpal-
phalangeal joints, the shifting
angle of the sun keeps him busy,

near-immortal creatures deep in
the sea eat their own shadows for
sustenance,
the weaver works for them mostly,
I'm
just along for the show,

modzele na opuszkach palców i na
dłoniowej stronie swoich śród-
ręczno-
paliczkowych stawów, przesuwający się
kąś słońca trzyma go w ciągłym ruchu,

bliskie nieśmiertelności stworzenia
głęboko w
morzu zjadają swoje własne cienie jako
źródło pożywienia,
najgłówniej ów tkacz działa na ich
rzecz,

ja
w tym przedstawieniu tylko dla
towarzystwa,

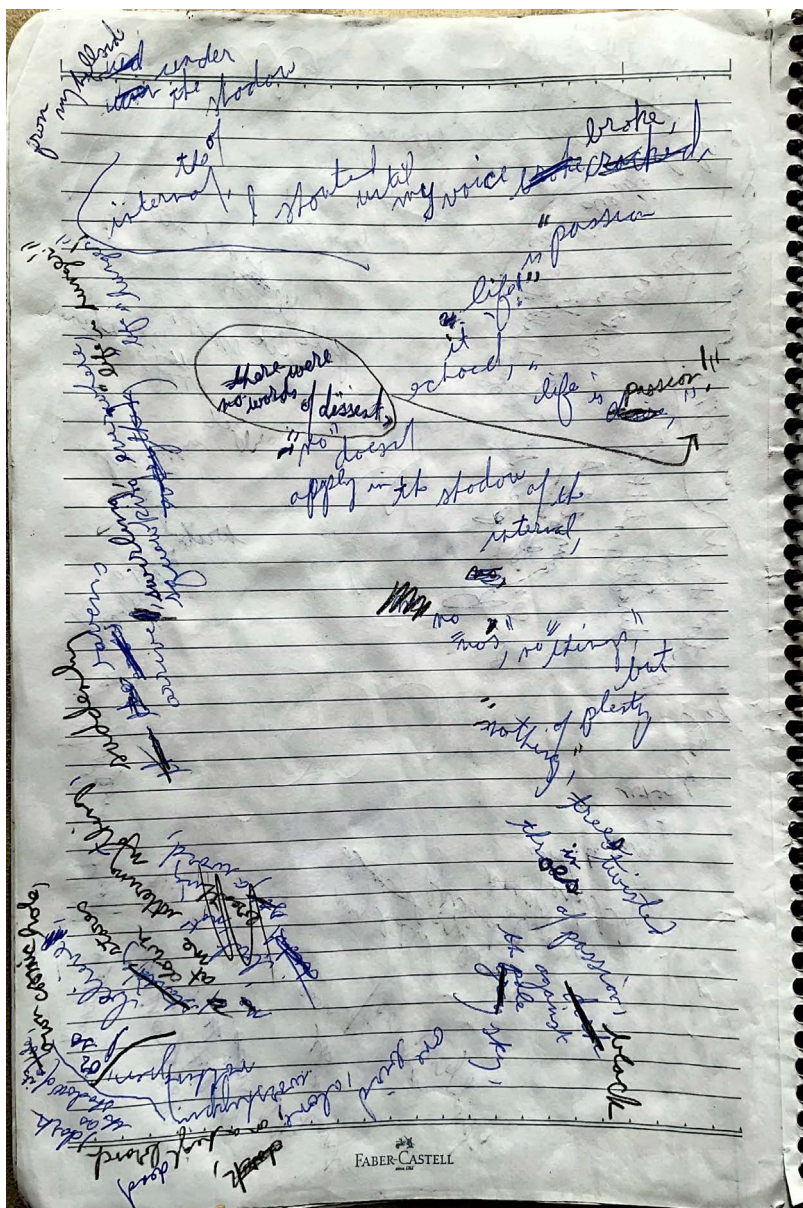
II

Powiedziałem, że powyższe fragmenty pochodzą z najnowszego utworu Jamesa Minnisa, lecz nie jest to zupełną prawdą. W czerwcu, zaraz po ustaleniu się ostatecznej formuły *in the shadow of the internal*, poeta zaczął mi słać wiadomości w sprawie nowego poematu. I znowu – w kilku, zrazu wyłaniających się, a potem coraz to doskonalonych wersjach. Zatytułował go *lucky, unlucky* (incipity tradycyjnie służą mu za tytuły wierszy, a bardziej może za ich identyfikacyjne odnośniki)⁶. Tym razem, jak bodaj nigdy wcześniej, autor wypunktował idee, które legły u podstaw utworu; zacytujmy je:

„*lucky, unlucky* rozwija następujące przeświadczenia:

---

⁶ Poeta zdecydował niedawno, że zmieni tytuł utworu na *hiss*, co ma się odnosić do doświadczanych przezeń szumów usznych (pogarszających słyszenie, ale i „do-trzymujących mi towarzystwa”).

1. *nic* jako główny i najważniejszy element kreatywności [*resp.* twórczości], miejsce, na które rozszerza się rzeczywistość. Bez *nic* nigdy nie może się stać [*resp.* zadziać] nic nowego.

2. odrzucenie przeze mnie jaźni [*resp.* ja/ego] (*Dasein*) jako budulca rzeczywistości.

3. moja niewiara w istnienie. Rdzeniem istnienia jest *sist* ('stać') *ex-* ('poza') [ang. *stand out* = 'wyróżnianie się'/ 'odznaczanie się']. Poza obszarem rzeczywistości nie ma miejsca, w którym można by się 'przyłączyć' [*stand in*]. Nadto, za Kantem: «byt jest koncepcją [*resp.* ideą]»; nie jest on rzeczywistością. [Dodajmy dla porządku, że nie jest to cytat, lecz uproszczone sformułowanie, dające się zinterpretować w kontekście filozofii Kanta. Ten rozróżniał «rzecz (samą) w sobie (noumen)» od «rzeczy dla nas (fenomen)». Rzeczywistość – w znaczeniu fenomenu – jest konstruowana przez nasze umysły w oparciu o wrodzone kategorie i formy poznawcze. Byt – to, co istnieje – jest zatem ściśle związany z naszym sposobem poznawania i nie jest tożsamy z obiektywną rzeczywistością, która pozostaje dla nas niepoznawalna (komentarz TK)].

4. świadomość jako bóg, przy czym wszelka świadomość stanowi przedłużenie boga.

5. pęcherze [*resp.* bąble] jako metafora konieczności naszego osłaniania się przed naddatkiem [*resp.* przedawkowaniem] rzeczywistości.

6. nielinearność czasu. „Czas jawi mi się w postaci zasupłanej”.

Autor oferuje nam zatem klucz do poematu i możliwych (w każdym razie: zamierzonych) sposobów jego odczytania. Jak można się do tej propozycji odnieść? O ile większość wskazanych przezeń, z możliwą precyzją, punktów może w istocie skłaniać do refleksji i wskazywać na swoją interesującą [lubilem sposób, w jaki to ostatnie słowo wypowiedziała, w adekwatnych kontekstach, prof. Aleksandra Okopień-Sławińska na swych znakomitych wykładach z teorii literatury], o tyle wewnętrzny sprzeciw budzi we mnie ta typowo „postmodernistyczna” (o ile to słowo cokolwiek jeszcze – albo w danym kontekście – znaczy) uwaga o „świadomości jako bogu” – tym bardziej, że ten ostatni pisany jest, zgodnie z anglosaską nowomodą, przez małe „b” (czy też „g” – *god*), wyraźnie nie ma zatem nic wspólnego z chrześcijańską

ideą Boga i klasycznie pojętą metafizyką. Jest tutaj, owszem, pewna transcendencja, ale w specyficznym znaczeniu: (moja – a nadto: czy- jakolwiek/jakakolwiek) świadomość transcenduje w „boga” (czy też na odwrót). Jest to dość radykalna, lecz zarazem typowa dla obecnej post-epoki inwersja tradycyjnych pojęć i oglądu świata. Z prywatnej wymiany opinii wiem o awersji Minnisa do chrześcijaństwa i tradycyjnych form religijności. Niemniej obcując z jego twórczością, odnoszę wrażenie, że jej skomplikowanie i zawikłanie treściowo-formalne (oraz formalno-treściowe – zważywszy na unikatową formę graficzną znacznej większości jego utworów) sprawia, że te deklarowane treści czy idee stają się niejako umowne, funkcjonują jako któreś z (ewentualnych) jej den; poezja ta jest bardziej interesująca niż owe deklaracje (nawet gdyby w jakiejś części sprawdzały się one potencjalnemu interpretatorowi), jest w niej bowiem więcej warstw: jest bardziej skomplikowana, bardziej może nieświadoma niż świadoma siebie, nie-rozwikłana, zasupłana, zawężłona, mroczna. Tym samym rozsadza ona ramy założone przez swego twórcę na płaszczyźnie deklaratywno-intelektualnej.

(Jak dowiaduję się od autora, ma on zamiar niebawem poddać ten poemat typograficznemu kształtowaniu, zgodnie ze swym idiomatycznym stylem. To bardzo interesujące od strony wglądu w proces twórczy; owszem: fraza oddechowa, owszem: „naturalność” melodyczno-melorecytacyjna, ale słowo – treść – idzie pierwsze).

lucky, unlucky, unlucky-lucky,	szczęściarz, nieszczęśnik,
skin crawling with the blessings of	nieszczęśnik-szczęściarz,
	flesh, skóra pełnia z błogosławieństwami
nothing's left of the journey but the	ciała,
	hiss, nic nie zostało z podróży prócz syku,
nothing's returning,	nic nie powraca,
nothing but left turns return me to	nic poza skrętami w lewo nie
the theatre within the arena within the	przywraca mnie ku
stadium, the	teatrowi w obrębie areny w obrębie
	stadionu, ów

actor within me stands upside down below bare feet, our soles touching,	aktor we mnie stoi do góry nogami pod gołymi stopami, spody naszych stóp się stykają,
buried for the fifth time, lucky, unlucky, unlucky-lucky, un- buried for the sixth time and twisted into the	pogrzebany po raz piąty, szczęściarz, nieszczęśnik, nieszczęśnik- -szczęściarz, nie- pogrzebany po raz szósty i skręcony w
seventh knot, the squeeze of rebirth, the snap of the detached hose, the mother of gradual creep, of indiscernible conversation, swirling eyes, dissolving faces, meeting me midway to my initial inhalation,	siódmy węzeł, ścisk powtórnych narodzin, trzask odłączanego gumowego węża, matka stopniowej kreatury, niezauważalnej rozmowy, wirujących oczu, rozpuszczających się twarzy, stykających się ze mną w połowie drogi do mego wstępnego wdychania,
bathing me in soft water and the obvious,	kąpiących mnie w miękkiej wodzie i w oczywistości,
lucky, unlucky, un- lucky-lucky, toweling the reddened chest,	szczęściarz, nieszczęśnik, nie- szczęśnik-szczęściarz, wycierający ręcznikiem zaczerwienioną
slapping my back with a palm of human affliction,	kłatkę piersiową, uderza mnie w plecy dłonią ludzkiego, przygnębienia,
fate's oppressive silence coats my throat, slick with saliva, a pinched nerve wanders through the sub-	opresyjne milczenie losu powleka mi gardło, śliskie od śliny, przykurczony nerw wędruje po mięśniach pod-
occipitals, disoriented, miles from the cell-	potylicznych, zdezorientowany, o wiele mil
body splitting in its angry sheathe, it's lost its deadly synapse, its purpose, it's flapping about	od somatycznej komórki dzielącej się w swej wścieklej obcisłej osłonce,

snapping,
a rootless pain passing through a
point where unluckiness turns the
corner on
luck, where intermittent blackouts are
holding hands,
where the second person arrives first
followed by the third
and the
first in that order,
“but we’re all the same person,” says
the
third, while the
second claims legitimacy,
either the sun is yet to be born here or
the third person plural is blind,
a bubble drifts by with a living being
inside it,
another,
another,
soon the air is full of bubbles, it’s
difficult to breathe, love is the solvent
in which
self dissolves, acidic, unstable,
and yes,
the sun is yet to be born here,

[.....]

a dimensionless membrane,
elastic at best, brittle when the

straciła swą śmiertelnością synapsę,
swe przeznaczenie,
łopocząc trzepocząc
kłapiąc,
ból bez korzenia przechodzi przez
punkt w którym pech bierze zakręt ku
powodzeniu, gdzie sporadyczne
zaciemnienia trzymają się za ręce,
gdzie druga osoba przybywa jako
pierwsza, za nią zaś trzecia
oraz
pierwsza w tym porządku,
„przecież wszyscy jesteśmy tą samą
osobą” – powiada trzecia, tymczasem
druga rości sobie prawowitość,
albo słońce ma się tu dopiero narodzić,
albo
trzecia osoba liczby mnogiej jest ślepa,
pęcherz sunie mimo z żywym
stworzeniem w środku,
kolejny,
kolejny,
wnet powietrze wypełnia się
pęcherzami, tu
trudno złapać oddech, miłość jest
rozcynnikiem w którym
jaźń się rozpuszcza, kwasorodna,
niestabilna,

istotnie,
słońce ma się tu dopiero narodzić,

[.....]

bezwymiarowa przepona,
w najlepszym razie elastyczna, krucha
kiedy

lamb cries,
 but only in its moment,
 until repetition ceases,
 until mundanity stretches beyond
 itself, then
 zero swallows one and one
 swallows all the rest,
 the chiseled hierarchy of being
 eclipses my face as my face
 dissolves into the shadow of the crying
 lamb, still
 breathing, in its multiplicity, in its
 infinite dimension, fuck it,
 fuck it all, ignore the brutality of
 superficiality
 and eat,
 eat
 with open eyes or closed, without
 fear,

a meteor named after
 the lamb is
 approaching, a shallow man
 has a target on his back big enough to
 include all humanity, the bleating lamb
 on the
 hill is
 ignorant of everything not in
 front of its nose, the bleating lamb is
 real, really real,
 everything else exists, everything else

just

jagnię płacze,
 lecz w tej jedynej chwili,
 aż póki ustąpi powtarzanie,
 aż póki powszedniość rozciągnie się
 poza
 swój obręb, wtedy
 zero połyka jeden a jeden
 połyka całą resztę,
 kunsztownie rzeźbiona hierarchia
 bytów
 przysłania mi twarz, kiedy moja twarz
 rozpuszcza się w cieniu płaczącego
 jagnięcia, ciągle
 oddychając, w swej wielorakości,
 w swoim
 nieskończonym wymiarze, pieprzyć to,
 pieprzyć to wszystko, nie dbaj o
 brutalność pobieżności
 i jedz,
 jedz
 z otwartymi czy zamkniętymi oczami, bez
 lęku,

zbliża się meteor nazwany na cześć
 jagnięcia,
 powierzchowny człowiek
 ma strzelniczą tarczę na plecach
 dostatecznie dużą by
 pomieścić całą ludzkość, pobekujące
 jagnię na
 wzgórzu nie
 ma pojęcia o wszystkim czego nie ma
 przed nosem, pobekujące jagnię jest
 rzeczywiste, rzeczywiście rzeczywiste,
 wszystko inne istnieje, wszystko inne

stands there, hands in pockets,	po prostu
watching,	stoi tutaj, ręce w kieszeniach,
mortality likes to be watched,	obserwuje,
mortality turns its head to the side to	śmiertelność lubi być obserwowana,
show off its	śmiertelność odwraca głowę w bok
profile as it	ukazując swój
chews, lucky, unlucky, un-	profil podczas
lucky-lucky, masticated, swallowed,	przeżuwania, szczęściarz, nieszczęśnik,
digested	nie-
by the lamb,	szczęśnik-szczęściarz, przeżuwany,
	przełykany, przetrawiany
	przez to jagnię,

James Minnis. Consciousness and notation. From breath-poems to an instinctive/visceral 'revealing oneself to excess'

Summary

This article offers a critical analysis of the recent work of the American poet James Minnis, focusing specifically on his long poems *in the shadow of the internal* and *lucky, unlucky*. The author reconstructs the biographical and geographical context of the poet's relocation to the Maramureş region of Romania (Chuişbaia), demonstrating how this new existential environment has fostered a heightened sense of intimacy and radical directness in his poetic voice. The text examines a major editorial and graphic shift within Minnis's established idiom: the juxtaposition of traditional linear blank verse alongside facsimiles of his original notebook manuscripts. Furthermore, the article critiques the poet's ontological and postmodern tenets – rooted in the concepts of "nothingness as a creative catalyst," the non-linearity of time, and the secularisation of consciousness – arguing that Minnis's obscure, multi-layered literary output ultimately transcends his own theoretical and intellectual declarations.

Keywords: James Minnis, contemporary American poetry, editorial experiment, facsimile, Maramureş, philosophy of nothingness, consciousness, textual criticism

Słowa kluczowe: James Minnis, współczesna poezja amerykańska, eksperyment edytorski, faksymile, Marmaros, filozofia nicności, świadomość, krytyka tekstualna

[illegible]